

2019

Hånd og Ånd på Blåkilde Efterskole

Indhold

Baggrund	2
Sårbare unge.....	2
I mesterlære - håndværks potentiale for dannelse.....	2
Begrebsafklaring.....	2
Formål og målsætninger.....	3
Projektets konkrete indhold.....	3
Evaluering.....	4
Opmærksomhedsfelter	4
Projektets fremtid	5
Håndværkshus	5
Bilag	7

Sårbare unge

På Blåkilde Efterskole arbejder vi med "håndværk som identitetsoase", fordi vi i tiden identificerer en mærkbar tendens til at unge forandres. Ungdomsforsker Niels Ulrik Sørensen udtaler til Berlingske: »De (Unge) gør i høj grad det, som samfundet forventer af dem. De er mere lovlige, drikker mindre og hænger mindre ud på gadehjørnerne. Samtidig ser vi en øget forekomst af stress, øget forekomst af angst og et højere medicinmisbrug blandt unge. Det giver anledning til at spørge, om risikoadfærd i dag er den adfærd, hvor de efterlever samfundspresset lidt for meget. Vi har set i nogle år nu, at de unge oplever et pres og at de skal levere mere end de egentlig kan klare og mestre. Det ser man forskellige symptomer på og de er alle stigende.«

Den tendens oplever vi også på Blåkilde Efterskole, idet at eleverne på den ene side er mere lydige og pligt-opfyldende, men samtidig er mere sårbare. I den sammenhæng har vi afprøvet håndværks potentiale som "identitetsoase" og finder tegn på at Håndværk styrker unges udvikling positivt. (*Ekstern evaluering af Antropolog Malene Melgaard feb. 2019 vedhæftet som bilag*)

I mesterlære - håndværks potentiale for dannelse

På Blåkilde Efterskole udvikler vi vores tænkning og pædagogik omkring håndværk. Vi påtænker at gøre det obligatorisk for alle elever at vælge et håndværk, da vi mener at se tegn på, at det at kunne noget med sine hænder, gør noget godt for elevernes selvværd og identitet. De sidste to år har det været obligatorisk på 10. årgang at arbejde med et håndværk. Eleverne tilknyttes en mesterlærer, som vejleder eleverne i processen. Mesterlærerne er oftest efterlønnere/pensionister, som livslangt har arbejdet med et håndværk/håndarbejde. Vi oplever at håndværket kan blive en "identitetsoase" for eleverne i en ellers krævende hverdag. At mesterlærernes alder og erfaring er med til at skabe ro og relation mellem "livslang udøver" og elev. Vi har et håb om, at eleverne gennem håndværksarbejde skyder genvej til et bedre selvværd og selvindsigt. Håndværket er konkret og synligt. Fordybelsen heri giver umiddelbart ny viden, refleksion, et konkret resultat – man opnår hurtigt glæden ved mestring. Det, at lave noget med hænderne, har værdi i sig selv – giver glæde og stolthed.

Begrebsafklaring

Håndværk er et arbejde, der udføres med håndkraft, hvorved råstoffer bearbejdes til færdige produkter.

Eksistens er bevægelse i den forstand, at man som eksisterende er "i vorden", undervejs og ufærdig. Den ufærdige eksistens stiller sig som problem eller opgave for den eksisterende selv. Da andre ikke kan leve ens liv for en, må man selv overtage ansvaret for det. Dette vil for Kierkegaard ikke blot sige at vælge bevidst og ansvarligt mellem givne muligheder, men også at vedkende sig, at man allerede er dette bestemte menneske, man er. Den eksisterende er i etisk og religiøs forstand den enkelte.

Livskvalitet betegner i denne sammenhæng det, der kendetegner et godt liv. Vurderingen heraf beror på personens subjektive bedømmelse af sit eget liv.

Selvværd anvendes om elevens anerkendelse af sin egen værdi. Det anvendes om personlige egenskaber. Selvværd handler især om at have værdi som den, man er. Selvværd udvikles gennem hele livet. Oplevelser af at være værdsat fremmer selvværdet. Oplevelser, der af barnet tolkes som ikke at være værdsat, skaber lavt selvværd. Identitet, anvendes om de træk ved en person, der tilsammen kendetegner eller afgrænser personen som forskellig fra andre. I denne betydning svarer begrebet på mange måder til 'personlighed' og 'karakter'.

Identitetsoase betegner i denne sammenhæng det psykiske frirum, der opstår under fordybelse i håndværk - et frirum fra det aktuelle videnssamfund.

Formål og målsætninger

Det overordnede formål med Hånd og Ånd-projektet er, at eleverne vil opleve håndværk som en identitets-oase. På baggrund af dette formål er der opstillet 5 konkrete mål for projektet.

Mål for "Håndværk som identitets-oase":

1. At alle elever i 10. klasse arbejder engageret med et håndværk og laver et eller flere produkter.
2. At to generationer forløser hinandens potentiale i en håndværksmæssig henseende til glæde for begge generationer.
3. At vi ser tegn på, at processen og det at udarbejde et produkt er værdifuldt for den enkelte elevs selvværd, og at det kan være med til at stabilisere identiteten og menneskelig eksistens.
4. At håndværk bliver et reflekteret pædagogisk læringsværktøj for underviseren til at styrke den enkelte elevs personlige udvikling og eksistens.
5. At unge i højere grad ser håndværks potentiale i en erhvervmæssig sammenhæng.

Projektets konkrete indhold

Inden uge 39:

Præsentation af Hånd og Ånd: Eleverne får præsenteret de håndværk, som de kan vælge imellem i introeftermiddagene: billedkunst, bagning, ler, tekstil (garn og stof), træ og metal. Efterfølgende vælger eleverne tre håndværk, som de kan afprøve en eftermiddag i uge 39.

Uge 39:

3 intro-eftermiddage, hvor eleverne afprøver de tre håndværk, de har valgt. Eftermiddagene indledes fælles med en kort introduktion samt en kreativ opgave. Herefter arbejder eleven med det valgte håndværk resten af eftermiddagen.

Formål: *At give eleverne forståelse af hvad "Hånd og Ånd" projektet går ud på, og hvad der er i det for dem. (At tegne billeder af hvad vi gerne vil). Målet er, at eleverne præsenteres for forskellige materialer og arbejdsmetoder, som kan danne grundlag for, at eleverne vælger et håndværk, de hver især vil arbejde i dybden med.*

Mellem uge 39 og 50/51:

- Eleverne vælger hvilket håndværk, de vil arbejde med i projektugen (Hånd og Ånd-ugen).
- Skolens håndværkslærere er i dialog med den enkelte elev om ønsker til produkt, materialer mv.
- Skolens håndværkslærere skaffer materialer til projektugen
- Skolens håndværkslærere tager kontakt til eventuelle mesterlærere. Øvrige lærere samt skolens forældre kommer med konkrete ideer til mesterlærere (onkler og tanter, bedsteforældre mv)

Uge 50/51:

Projektugen / Hånd og Ånd-ugen (5 skoledage), hvor eleverne arbejder i værksteder med deres håndværk. Hvert værksted har en håndværkslærer tilknyttet samt en eller flere mesterlærere.

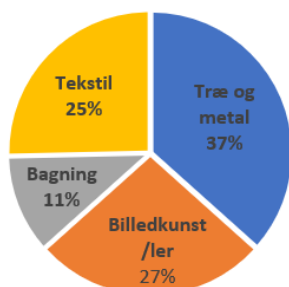
Efter jul:

Eleverne evaluerer projektet internt. Se nedenfor.

Evaluering

I forbindelse med projektet er der gennemført en række evalueringer internt og eksternt. Internt er der ad flere omgange blevet evalueret med mesterlærere og elever, mens Antropolog Malene Meldgaard har lavet en ekstern evaluering af projektet med inddragelse af både elever, forstander, efterskolens håndværkslærere og mesterlærere. I det følgende præsenteres hovedpunkter fra elevernes evaluering af Hånd og Ånd-ugen, mens den eksterne evalueringsrapport er vedhæftet.

Fordeling af elever

Hovedpunkter fra elevernes evaluering af Hånd og Ånd

- Eleverne gav gennemsnitligt ugen 4,28 ud af 5 stjerner
- På en skala fra 1 (lavest)-5 (højest) oplevede eleverne ugens stressniveau som 1,82, hvor 1 er lavest.
- 86% af eleverne ønsker eller ønsker måske at arbejde videre med håndværket i fritiden.
- På en skala fra 1-5 angiver eleverne følgende om mesterlærerne:
 - o Samarbejdet med mesterlærerne: 4,1.
 - o Mesterlærernes faglige niveau Fagligt niveau: 4,4
 - o Mesterlærernes evne til at lære fra sig: 4,1

Et udpluk af elevernes citater om Hånd og Ånd-ugen generelt

- *"Man blev mødt med respekt og en hjælpende hånd."*
- *"Jeg synes, det var rigtig rart at mærke, hvordan lærerne kom i en helt andet stemning, det var skønt! De er altid gode, men der kom helt andet ro på dem."*
- *"Jeg lærte noget om min koncentrationsevne."*
- *"Jeg kom ned i tempo og kunne finde en ro, som jeg ikke plejer at have adgang til."*
- *"Jeg opdagede vigtigheden af afslapning i en presset hverdag, og det er noget, jeg vil tage med videre."*
- *"Jeg syntes, det var mega godt at kunne fordybe sig i det, man lavede."*
- *"Det er en god uge lige til at få et pusterum, som man virkelig har brug for."*
- *"Alle idéerne kunne netop også blive til virkelighed, på trods af vores måske manglende evner, fordi vi havde vores gode mesterlærere."*
- *"Mega fedt med nogle(mesterlærere), som havde styr på det og brændte for det - det smittede af."*

Opmærksomhedsfelter

- **Tidspunkt for projektugen:** Det er ikke optimalt at engagere mesterlærere lige op til jul.
- **Bagning som håndværk** (vi overvejer at droppe bagning fremover):
 - o Udgangspunktet var egentlig bagning af brød - men eleverne ønskede at bage kager (inspireret af Bagedysten). Derfor fik hver dag sit kagetema – og dermed hver sin mesterlærer. Mesterlærerens rolle blev dermed også en anden (konsulent) end den oprindelige idé.
 - o Håndværket adskiller sig fra de øvrige håndværk ved, at man ikke kan "lægge det fra sig". Råvarer fordærves hurtigt. Man er afhængig af adgang til ovne på bestemte tider. I dette projekt har vi været afhængige af skolens ovne i køkkenet. Det vil sige, at vi hele tiden skulle koordinere med skolens køkkenpersonale, så ovnene var fri til os. Det kolliderer med ønsket om tid og fordybelse.
 - o Produktet er forgængeligt og skal derfor leveres/serveres indenfor en forholdsvis kort tidsfrist. Det betyder, at muligheden for ro og fordybelse tilsidesættes pga. andre vilkår og krav.
- **Værktøj:** Det er vigtigt at faciliteter og adgang til (nok og ordentligt) værktøj er i orden.

Projektets fremtid

Næste skoleår

Vi gentager projektet i nogenlunde samme form i skoleåret 2019/20. Dog ligger selve projektugen i marts. Det betyder forhåbentlig, at det bliver nemmere at skaffe mesterlærere. Hånd og Ånd tildeles to timer om ugen fra efterårsferien til påske. Det er forsat obligatorisk for alle elever på 10. Årgang. . Foreløbige tanker til inspiration nedenfor:

Fase 1: Inspiration	Eleverne præsenteres for en bred vifte af håndværk/erhverv (f.eks. 7) Håndværkerne skal ikke placeres i kasser Arbejdet kan være innovativt og temabaseret: Lav en lampe, lav en æske (i forskellige materialer)
Fase 2: Vejledning	Eleverne vejledes og grupperes ud for deres ønsker. Der tilknyttes relevante håndværkslærere. Der gives åndelige input: Fordybelse, selvindsigt, stå fast, gå glip.. Vejledning af eleverne - Hvad skal jeg arbejde med og hvad vil jeg opnå?
Hånd og Ånd-ugen	
Fase 3: Coaching	Flere fælles åndelige input: Fordybelse, selvindsigt, stå fast, gå glip.. Foredrag: eksempelvis Bonderøven.. Håndværkslæreren følger op på den enkelte: Hvordan kan man integrere håndværket i hverdagen? Eleverne mødes med mesterlærere én gang månedligt

Andre perspektiver

- Hånd og Ånd skal tænkes med hele vejen rundt - også i trivelsamtalerne med kontaktlærerne.
- Alle lærere skal have mulighed for at byde ind med et håndværk.

Begge årgange ud i fremtiden

Vi overvejer/planlægger at udbrede projektet til hele skolen, dvs. for både 9. og 10. årgang.

Pædagogisk implementering

Projektets kerneområder; ro og faglig fordybelse samt mesterlære/sidemandsoplæring er perspektiver, som vi gerne ser implementeret i hele skolens undervisning – ikke bare i udvalgte projekter. Vi er kun i opstartsfasen; ting tager tid, og vi tror på, at projektets pædagogiske perspektiver med tiden vil smitte af på den øvrige undervisning, således at eleverne ikke oplever den store kontrast mellem roen i Hånd og Ånd-ugen og så den øvrige undervisning.

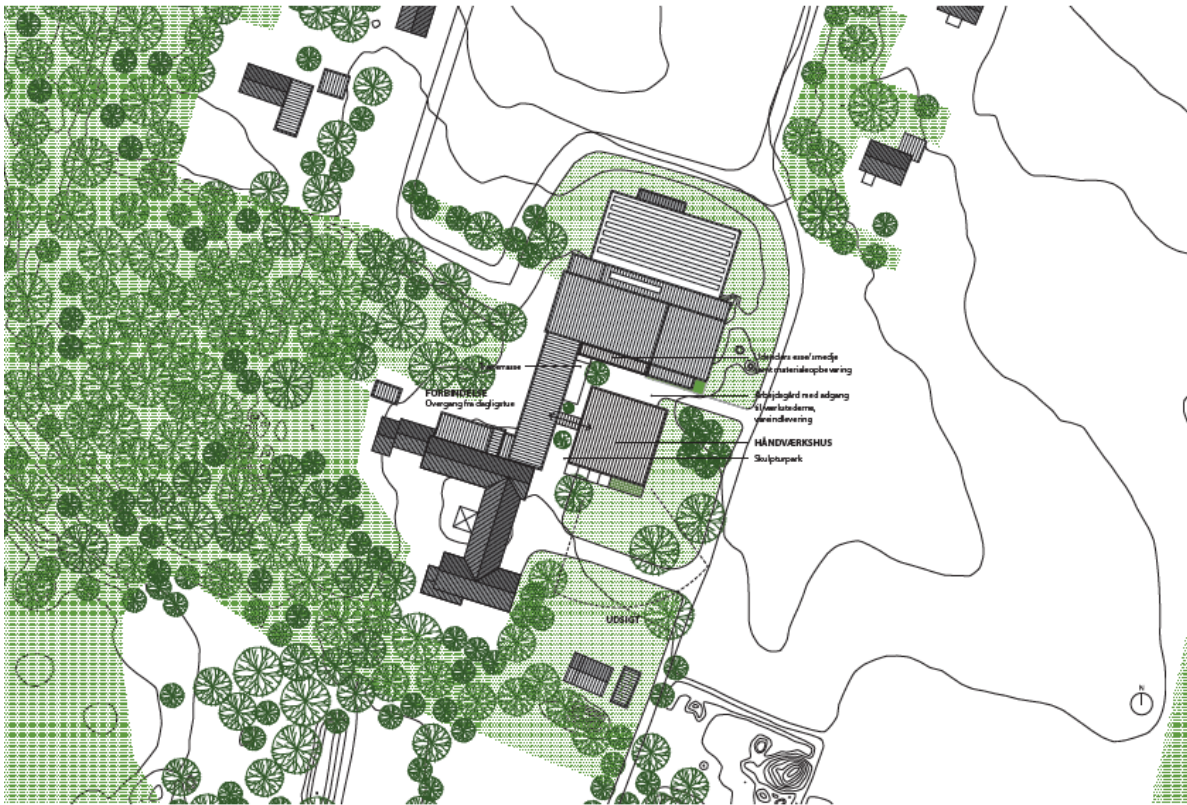
Håndværkshus

Arbejdet med Hånd og Ånd kræver faciliteter, som vi ikke har i dag. Derfor er planen at bygge et håndværkshus. De overordnede tanker om håndværkshuset ses nedenfor.

Håndværkshus

De kreative lokaler på skolen ligger i dag spredt og opfordrer ikke til samvær på tværs, ligesom de ikke understøtter de faglige muligheder, skolen ønsker at tilbyde. Målet er at skabe et sammenhængende værkstedsområde, hvor mange forskellige færdigheder kan komme i spil. Visionen er at omfavne ånden i håndværket med gode fagrum og gennemsigtighed som fordrer nysgerrighed, fællesskab og identitetsskabende personlig udvikling. Med dette skitseforslag har fokus været at formgive denne pædagogiske målsætning.

Bygningens arkitektoniske formsprog nyfortolker skolens eksisterende bygningsmasse og kendetegnes ved en nutidig arkitektonisk tilgang. Bygningen er en varm kerne, og den transparente facade drager brugeren indenfor og lader forbigående forstå, hvad der sker bag facadens glas. (Gjøde og Partnere Arkitekter / Samuel Mydland)

Bilag

- Evaluering fra antropolog Malene Meldgaard